אילו לא חמאת בה אימה מילין דעזיבה בכדי לא אדרתה מי אדרתה אמרה ליה לא ושרייה בר ברתיה דר' ינאי סבא אתא לקמיה דר' ינאי [6]סבא אמר ליה אילו הוה ידעת דפתחין פינקסך וממשמשין בעובדך מי נדרת אמר ליה לא ושרייה אמר ר' אבא מאי קראה [1]ואחר נדרים לבקר ואע"ג דפתח ר' ינאי ליה [8]אנן לא פתחינן ליה בהא [2]ולא פתחינן בהדא אחרנייתא [3]דאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן מאי פתח ליה רבן גמליאל להדוא סבא [2]יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא כל הבוטה ראוי לדוקרו בחרב אלא לשון חכמים מרפא ולא פתחינן בהדא אחרנייתא [3]דתניא ר' נתן אומר [2]הנודר כאילו בנה במה והמקיימו כאילו מקריב עליו קרבן ברישא פתחינן בסיפא אביי אמר פתחינן רבא אמר לא פתחינן רב כהנא מתני לה להא שמעתא בהדין לישנא רב טביומי מתני הכי בסיפא לא פתחינן ברישא אביי אמר פתחינן רבא אמר לא פתחינן [7]והלכתא לא פתחינן לא ברישא ולא בסיפא [8]ולא פתחינן בהא נמי דשמואל דאמר שמואל [7] [1]אף על פי שמקיימו נקרא רשע אמר רבי [6]אבהו מאי קרא [3]וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא ויליף חדלה חדלה כתיב הכא כי תחדל לנדור וכתיב התם [4]שם רשעים חדלו רוגז אמר רב יוסף אף אנן נמי תנינא [1]כנדרי כשרים לא אמר כלום כנדרי רשעים נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי [1]יונתן כל הכועס כל מיני גיהנם שולטין בו שנאמר [5]והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך [1]ואין רעה אלא גיהנם שנאמר [6]כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה ולא עוד אלא שהתחתוניות שולטות בו שנאמר [7]ונתן ה' לך שם לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש איזהו דבר שמכלה את העינים ומדאיב את הנפש הוי אומר אלו התחתוניות עולא במיסקיה לארעא דישראל איתלוו ליה תרין בני חוזאי בהדיה קם חד שחטיה לחבריה אמר ליה לעולא יאות עבדי אמר ליה אין [8]ופרע ליה בית השחיטה כי אתא לקמיה דר' יוחנן א"ל דלמא חס ושלום אחזיקי ידי עוברי עבירה א"ל [9]נפשך הצלת קא תמה רבי יוחנן מכדי כתיב ונתן ה' לך שם לב רגז בבבל כתיב א"ל [10] ההוא שעתא לא

אילו לא חמאת בה אימה. אילולי שראתה בה אימה: מילין דעזיבה. דברים שיפין להניחן לומר דבר זימה: בכדי לא אדרתה. בחנם לא היתה מדירתה ומלעיזין עליה מי היית מדירה. הכא ליכא למשמע מי פותחין מי לא: שמכקרין מעשיך. בנ"ד של מעלה בשביל שנדרת: מאי קראה. שמפני נדרים חוקרין מעשיו של אדם: ואחר נדרים לבקר. שאם נודר מבקרין מעשיו: ולא פתחינן. לשום אדם בהאי אחר נדרים לבקר משום דהוי איום גדול שאפי' אין דעתו להפר יאמר עכשיו שרצונו להפר ולא בהני תרתי אחרנייתא נמי משום דהוי איום גדול ואומר שדעתו להפר ואינו כן: כל הבוטה. כל הנודר. כמו מבטא שפתיה (במדבר ל): ולשון חכמים מרפא. שמתירין לו: כאילו בנה במה. לעבודת כוכבים: ברישא פתחינן. בתחילת דבריו של ר' נתן דאמר כאילו בנה במה פתחינן ליה דלא הוי עונשו יתירא כל אימת דלא עבד עלה קרבן וליכא איום כל כך אבל בסיפא כאילו מקטיר עליה מתחייב מיתה היינו איום יתירא: בסיפא. דברי הכל לא פתחינן: כי אחדל לנדור לא יהיה בך חטא. מכלל דאי נדר ועבד ליה איכא חטא: כנדרי רשעים. אע"פ שנודרים ומקיימין איקרו רשעים: לב רגז. היינו כעס בשביל לב רגז יהיה כליון עינים: במיסקיה. כשעלה לא"י: איחלוו. עשו לו לוייה: בני חוזאי. יהודים היו: א"ל אין ופרע לו ביה שחיטה. ונתירא לומר לו שלא עשה יפה שמא יהרגנו: כי אתא. עולא לקמיה דרבי יוחנן: אמר דלמא אחזיקי ידי עוברי עבירה. שאמרתי לו זיל ופרע בית שחיטה: א"ל יפה עשית. שכך אמרת לו שנפשך הצלת באותו דיבור: אמר ר' יוחנן. על דהוה ליה להוא בר חוזאה כעס כל כך שהרג לחבירו הואיל דהוה בארץ ישראל: לא

דפתחין פינקסך וממשמשין בעובדך. שמתוך שהוא נודר נראה שהוא מחזיק עצמו כחסיד שלא יכשל בנדרו ומתוך כך מן השמים פותחים פנקס זכיותיו וממשמשין במעשיו: אמר רבי אבא מאי קרא. כלומר דהכי הוא כדאמר ליה רבי יוחנן: ואחר נדרים לבקר. אחר שנדר אדם מבקרין מעשיו: ולא פתחינן בהדין אחרנייתא דאמר רבה בר בר חנה. אין פותחין בזאת האחרת שאמר רבה בר בר חנה לפי שמתוך שאומר לו שחטא כל כך שראוי לדקרו בחרב יש לחוש שאומר שמתחרט אע"פ שאין מתחרט: הנודר כאילו בנה במה. בשעת איסור הבמות. ונראה בעיני דלהכי מדמיין ליה לבונה במה משום דסליק אדעתיה דנודר דמצוה קא עביד דרחמנא אסריה במילי דאיסורא ואיהו נמי אסר אנפשיה וקאמר דטעי דאדרבה לבונה במה דמי דנהי דרחמנא אזהריה לאקרובי קרבנות בפנים אזהריה דלא לוסיף עלה לבנות במה ולהקריב בחוץ ה"ג נהי דרחמנא אסר עליה דברים האסורים כי מוסיף איהו אמאי לאסר רחמנא פשע בענין שאמרו בירושלמי בפרק פותחים) לא דייך במה שאסרה תורה אלא שאתה אוסר עליך דברים אחרים ושייך ביה נמי האי ליטנא משום דנודר מתפיס בקרבן וכיון שאין קרבנו רצוי נמצא כבונה במה ומקריב בחוץ: והמקיימו. כלומר שאינו נשאל עליו כאילו הקריב על אותה במה קרבן וחייב משום שחוטי חוץ: ברישא פתחינן. בריש דברייתא דרבי נתן הנודר כאילו בנה במה פתחינן שלפי שאין העבירה גדולה כל כך אם אינו מתחרט בלבו לא יתביש מלומר האמת: בסיפא. של אותה ברייתא דהיינו המקיימו כאילו הקריב עליה קרבן: רבא אמר לא פתחינן. דאיכא למיחש שמא מתוך חומר העבירה אע"פ שאינו מתחרט שהוא מתבייש ישקר לומר שהוא מתחרט: וליף חדלה חדלה. דהכא ה"ק וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא הא אם לא תחדל יהיה בך חטא: כנדרי רשעים נדר בנזיר בקרבן ובשבועה. אלמא נודר רשע מקרי: כל אדם הכועס כל מיני גיהנם שולטים בו. לפי שהכעס מביאו לכפור בעיקר כדאמרינן בפרק רבי אליעזר דאורג (שבת קה:) דמשבר כליו בחמתו יהיה בעיניך כעובד עבודת כוכבים: ופרע ליה בית השחיטה. שימות מהר: נפשך הצלת. שאלמלא כן היה הורגך: קא תמה רבי יוחנן ונתן לך שם לב רגז בבבל כתיב. והילך גבר כעסו של אותו בן מחזיק כל כך להרוג את חבירו: ההוא שעתא לא עברינן ירדנא. ועבר הירדן לא נתקדש להבאת העומר ולמקצת קדושות: כבונה אבן. בתגבורת כעסו: אין אלהים כל מזמותיו. שסכינה אינה חשובה כנגדו: שנאמר כי כעס בחיק כסילים ינוח. אלמא דכועס הוי כסיל: וכסיל יפרוש אולת. אלמא מוסיף טפשות: לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע. שעיקרן של שאר נביאים לא היה אלא להוכיח ישראל על עבירות שבידם ואלמלא (לא) חטאו לא הוצרכו לתוכחה: מפני שערכה של ארץ ישראל היא. שנספר יהושע מפורשות עיירות שבארץ ישראל והגאולות אשר נאלו ולפיכך אפילו לא חטאו היו צריכין ספר יהושע: שנאמר כי ברוב חכמה רב כעס. ברוב דברי חכמות הנביאים יש סימן לרוב כעס שהכעיסו ישראל להקדוש ברוך הוא:

אמר

והמקיימו. ולא נשאל עליו לחכם להתירו, כאילו מקריב עליו קרבן. על הבמה וגמר עונו אנס, לפי שעל ידי כך הוא מרגיל עצמו בנדרים (גיטין מו:) שענבר עליו שתי עבירות, אלא יגך אבל חכם ויתירנו, כדי שלא יהא רגיל בכך (יבמות קס:). כנדרי כשרים לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שנודרים וכל שכן דאין נשבענין (לעיל ט.). כנדרי רשעים. כגון שהיה ככר מונח לפניו ואמר כנדרי רשעים, משמע דאותו ככר יהא עליו כנדרי רשעים, וכיון דאמר הכי נדר בנזיר ובקרבן ובשבועה, ואם אכלו ממייב נזירות וקרבן ושבועה, דחייב נמי קרבן שבועה, דדרכן של רשעים הוא שנודרים בנזירות ובקרבן ונשבענין והאי כי אמר כנדרי רשעים הוי כמאן דאמר הריני נזיר אם אוכל היומו והרי עלי בקרבן ושבועה שאיני אוכל (שם).

מסורת הש"ם

א) [נ"א רבא], ב) עירובין סד:, ג) יבמות קט: גיטין מו: לקמן נט. ע"ש וד' ס: ע"ש, ד) [לקמן עז: ע"ש היטב], ה) [נע"י הגי' ר' מנא], ו) נעיל ע., ז) נע"י הגי' ר' יוחנן, ח) [לקמן מ.], ט) נ"א לך פרש, י) [פ"ע ה"א], כ) מכאן שיך נע"ב, ל) שיך נע"ב,

תורה אור השלם

1. מוקש אָדָם יְלַע קֹדֶשׁ וְאַחַר נְדָרִים לְבַקֵּר:
משלי כ כה
2. יֵשׁ בּוֹטֶה כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא:
משלי יב יח
3. וְכִי תַחְדֵּל לִנְדֹּר לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא:
דברים כג כג
4. שָׁם רֶשָׁעִים חָדְלוּ רִגְזוּ וְשָׁם יָנוּחוּ יְגִיעֵי כֹחַ:
איוב ג יז
5. וְהָסֵר כַּעַס מִלִּבֶּךָ וְהַעֲבֵר רָעָה מִבְּשָׂרֶךָ כִּי הַיַּלְדוּת וְהַשַּׁחֲרוּת הָבֶל:
קהלת יא י
6. כֹּל פֹּעַל יְיָ לְמַעֲנֵהוּ וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה:
משלי טז ד
7. וּבְגוֹיִם הָהֵם לֹא תַרְגִּיעַ וְלֹא יִהְיֶה מָנוֹחַ לְכַף רַגְלֶךָ וְנָתַן יְיָ לְךָ שָׁם לֵב רִגְזוֹ וְכִלְיוֹן עֵינַיִם וְדַאֲבוֹן נָפֶשׁ:
דברים כח סה

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא פתחינן נמי בהא דשמואל דאמר שמואל כל הנודר אע"פ שמקיימו: (ב) שם א"ל עולא ההוא שעתא:

גליון הש"ם

גמ' א"ל נפשך הצלת. עי' סוטה דף מא ע"ב תד"ה כל המחניף: בהר"ן ד"ה ההוא שעתא. לא נתקדש וכו'. עי' מהרדין דף יא ע"ב רש"י ד"ה על שמים ובמתמות דף פג ע"ב רש"י ד"ה כל האלות:

מוסף רש"י

כל הבוטה. הנודר נדר. ראוי לדוקרו בחרב. דלמא לא מקיים ליה, ואיהו פתח, דקאמר ליה אילו היית יודע שאסור לנדור וחייב מיתה אתה עליו, בלוס היית נודר, ואמר ליה היאך לא, אלא לשון חכמים מרפא. שמתירין לו נדרו (ערובין סד:). הנודר כאילו בנה במה. בשעת איסור הבמות (יבמות קס: גיטין מו:) דחוטא הוא דכתיב (דברים כג) וכי תחדל לנדור וגו' הא לא תחדל יהיה בך חטא (יבמות שם).

עין משפט נר מצוה

ז א ב טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף י:
ח ג מי' פי"ג מהל' נדרים הל' כה סמג לאוין רמב טוש"ע שם סימן רג סעי' ג:
ט ד ה מי' שם טוש"ע שם סי' רכח סעי' י:
י ו טוש"ע שם סימן רג סעי' ח:

פירוש הרא"ש

דפתחין פינקסך וממשמשין בעובדך. מן השמים פותחין פנקס מעשיו ומדקדקין בהם בשביל שהוא מרשיע ליזיר ג"כ שהוא מחזיק את עצמו לדיק ובעוות שיוכל לקיים את נדרו ולא יכשל בו בענין עיון תפלה ולכן מדקדקים במעשיו: ולא פתחינן בהדה. דלפילו אם אינו מתחרט אמר שהוא מתחרט דלא חליף לומר שאינו מתחרט אע"פ שמקפדיהם עליו מן השמים וכן עומדת דכל הני דלא פתחינן בהו: בל הבוטה. כמו לבונה בשפתים: אלא שלשון חכמים מרפא. שמתירים לו הנדר: הנודר בא"לו בנה במה. בשעת איסור הבמות: והמקיימו. הרי גמר עבירתו: ברישא פתחינן. דליכא עבירה כולי האי כל זמן שלא הקריב: וכי תחדל לנדור. אע"פ דהאי חדלה כתיב באינו נודר מ"מ כיון דכתיב גבי נדר חדלה לפיקן ג"ש וע"כ הא דנקרא רשע בנודר אחיי: בל מיני גיהנם שולטין בו. קשה לגופו כאילו היה נדון בכל מיני פורענויות בגיהנם ג"כ מתוך בעסו בא לידי עבירה ומצליט עליו גיהנם: שמכלה העינים. שהוא מאריך בחליו ומצפה תמיד להתרפאות: תרי בני חוזאי. יהודים היו: ופרע ליה בית השחיטה. מתמת מורא המחזיק ידיו וגם כדי שיסבר למות: את נפשך הצלת. שאלמלא אמרת כן היה הורגך בכעסו: קא תמה ר' יוחנן. היאך אתמרתי דבא"ל היה לו לב רגז לשמוע תכרו: אין אלהים כל מזמותיו. הוא מחשב שאין אלוה בעולם: בעם בחיק בסילים ינוח. לא נשאר נמיקו כי אם הכעס: ובסיל יפרוש אולת. היינו מוסיף טפשות: לא נתן להם אלא חמשה חומשי תורה ספרי. והיו מקבלין על הגיונם שכל חוכיח לחי העולם הבא כמו עתה בכל התורה שלומדין: מפני שערכה של א"י היא. מלוכה ומלוכה לגאולותיה:

אמר ר' אסי אין נזקקין לאלהי ישראל. הייתי סבור לומר דלעו"ג דאסיקנא לקמן (דף כח.) דצ"ם וב"ה פליגי אם יש שאלה בשבועה או לא וקיימא לן כב"ה דאמרי יש שאלה ר' אסי ה"ק נהי דיש שאלה מיהו לכתחלה אין נזקקין אלא בקונם אשתי נהנית משום שלוס ניתו ואינו נוח לי דצ"ם ודאי מדרבנן בעלמא קאמרי דהא לא יחל דברו[1] דמיניה דרשינן[1] אבל אחרים מוחלין לו (לאו) אהשבע שבועה נמי קאי וב"ה אמרי דאפי' מדרבנן וא"כ קס ליה ר' אסי כבית שמאי אלא ר' אסי לית ליה ההיא אוקימתא דלקמן דיש שאלה פליגי א"נ ס"ל דלב"ש אין שאלה מדרבנן דאפילו התירוהו אינו מותר ולב"ה יש שאלה ואם התירוהו מותר מיהו לכתחלה אין נזקקין. זה נ"ל: **חוץ מקונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני ונודע שלא הכתו ונודע שלא גנבה.** כך היא הגרסא ברוב הנסמאות. ואיכא מאן דאמר דטעותא היא דאי נודע שלא הכתו ושלא גנבה היכי קאמר חוץ מקונם אשתי והא נדרי שגגות הוא ואסיקנא לעיל [כא:] דאינו צריך שאלה לחכם ואמרינן לקמן[2] כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות. אבל הרשב"א ז"ל כתב דאפשר דגרסי' ליה וכי תנן במתני' דכי האי גוונא אינו צריך שאלה ה"מ בשאומר שאם לא מפני כן לא היה מדיר אבל במעמיד דבריו ואמר תעפ"כ בדעתו היה שלא תהנה ממנו צריך שאלה והכא במעמיד מיירי ולפי פירושו[3] נ"ל דכי קאמר חוץ מקונם אשתי משום דאיכא תרתי קאמר שלוס ניתו ועוד דהוו כעין נדרי שגגות אבל הוא ז"ל אומר אפי' נמצא שגנבה נשאל ומתירים לו משום שלוס ניתו וכי נקטו נמצא שלא גנבה ליישנא דמתני' (לקמן כה:) נקט ולאו דוקא ואינו נוח לי: **אי נדרים כמוסי לא מודקיקנא לך.** דמוהי כנוי לשבועה כדאיתא בפרקין קמא[4] וס"ל לר' אסי דלכתחלה אין נזקקין לשבועה: **באלהי ישראל מודקיקנא לך.** בתמיה. ואיכא דגרסי אי נדרים במוהי מזדקיקנא לך כלומר דס"ל דלשבועה גרידא נזקקין אבל כיון שהזכיר השם ממיר טופי ואין נזקקין: **רב יוסף [אמאי] אמר מרי כולא.** דהוה ס"ל דרב יוסף אשבע עליה דרב כהנא דלא ליכול: **ה"ק [לא] מרי כולא קאמרת.** בתמיה: **לא טעימא.** דאין נזקקין: **אמר רבא אמר רב נחמן הלכתא פותחין בחרטה ונזקקין לאלהי ישראל.** פירוש פותחין בחרטה בין בנדר בין בשבועה ונזקקין נמי לכתחלה לאלהי ישראל ולא שנא נקט חפצא בידיה או לא נקיט חפצא ואפילו כי נקיט חפצא נזקקין דלא חמיר נקט חפצא אלא לענין שבועת הדיינין לאיומי עליה אבל עיקר שבועה בשם או בכנוי הוא ואע"ג דאמר גאון מאן דאשתבע בספר תורה או בעשרת הדברות אין לו הפרה עולמית ליתא למילתא כלל הדין הוא דינא דגמרא דאפילו לשבועות נזקקים ופותחים בחרטה ואין צריך לומר לנדרים. אבל רביעו אבי גאון ז"ל החמיר בנדרים שלא לפתוח בחרטה ואמר דאמן השתא אי עבדינן קרוב לדבר אסי עבדינן דאמר [לעיל כא:] אין חכם מחיר אלא כעין ארבעה נדרים כלומר בפתח אבל בחרטה לא והחמיר עוד בשבועות ואמר דלא מזדקקינן בהו כלל אלא כד מתרמיא מילתא דאית בה תקנתא או מצוה כגון עשיית שלוס בין אדם לאשתו וכגון שלמא דצורא דכנישתא וכדומין נאלו מזדקקינן במילי דמוכחן וברירן קרוב לדבר אסי אבל פתח כי ההוא דאתא לקמיה ר"ח[5] דרב[6] וכדר"ש ב"ר[7] וכר' ישמעאל בר' יוסי[8] וכדביתהו דאבייי[9] וכי ההוא דאתא לקמיה דר"א[10] וכיוצא בה לא עבדינן. אבל הרב הגשיא אל ברגלוני ז"ל כתב בשם מר יהודאי גאון ז"ל שהחמיר עוד בנדרים והשוה אותן לשבועות שלא להתיר אותם אפי' בפתח אלא לדבר מצוה שמעון בין בנדר בין בשבועה עד כאן דברי הרב הגשיא ז"ל: **נדרים אדעתא דהכי.** הלי דלא פתח ליה בחרטה אע"פ דרב נחמן גופיה פסיק הלכתא דפותחים בחרטה לפי שרב נחמן היה מכיר בדרב[11] ספרא דלא אתא לקמיה אלא כדי שימצא לו פתח שהיה ממחיר על עצמו שלא להיות ניתר בחרטה. וי"מ שאותו נדר היה כעין דבר מצוה כגון שנדר להתענות זמן ידוע והתענה מקצת אותו זמן ואילו לא עברינן ירדנא. עדיין לא עברנו את הירדן כשאירע אותו מעשה ולא הויון בתחום ש"י: **כגוכה אפו.** שיש לו חרון: **אין אלהים כל מזומותיו.** במחשבותיו אין שכינה חשובה כנגדו: **יפרוש אולם.** שמשתטה: **רב פפא.** שפשעיו מרובים: **מפני שטרכה של ארץ ישראל הוא.** שכתוב בו ערך חלק של כל שבט ושבט ולא סגיא בלאו הכי. ולפי שבעטו וחטאו נוסף להם רוב חכמה שאר הספרים להטריחן יותר: **אין נזקקין.** להתיר לו נדרו לפי שנדר חמור הוא: **חוץ מקונם אשתי נהנים לי.** שאפילו נדר באלהי ישראל שאין אשתי נהנית לי נזקקין להתיר לו לפי שאמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים בידיים לעשות שלוס בין איש לאשתו[12] לא כ"ש האי כ[13] נדר אי נדר באלהי ישראל שהוא לשון נדר: **לא מרי כולא.** שהוא נשבע באדון העולם לא אוכל. א"ל רב יוסף לא מרי כולא לא מרי כולא קאמרת רב יוסף לא טעימת ליה הכי קאמרת רב יוסף לא מרי כולא קאמרת נדולי לא טעימת ליה שאסור להתיר לך דהיינו כמי שנשבע באלהי ישראל:

חסר הנה והעתקתיו מפירוש רבינו גרשום

הניחא לרב כהנא. לפי שהיה מסרב בו רב יוסף נדר הכי אלא רב יוסף אמאי קאמר נמי לא מרי כולא: [ה"ק **לא מרי כולא קאמרת**]. בתמיה קא"ל רב יוסף כלומר: **איקפד רב נחמן.** שלא היה יכול לומר לו דבר שהוא פתח לחרטה: **אמר ליה זיל לקילעך.** לביתך הואיל ואיני יודע לפתוח לך: **כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.** שיהא דבר מקובל נמי בעיני הבריות הוי תפארת לעושיה והואיל דאיקפד רב נחמן שאין מתקבל עליו שנדרו חמור כ"כ שאינו יכול למצוא לו פתח אדעתא דהכי והכי לא נדרי: והוו

לא עברינן ירדנא אמר רבה בר רב הונא כל הכועס אפי' שכינה אינה חשובה כנגדו שנאמר[1] רשע כגובה אפו בל ידרוש אין אלהים כל מזמותיו ר' ירמיה מדיפתי אמר משכח תלמודו ומוסיף טיפשות שנאמר[2] כי כעס בחיק כסילים ינוח וכתיב[3] וכסיל יפרוש אולת[4] רב נחמן בר יצחק אמר בידוע שעונותיו מרובין מזכיותיו שנאמר[4] ובעל חימה רב פשע אמר רב אדא ברבי חנינא אלמלא (לא)[5] חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד[6] שערכה של ארץ ישראל הוא מאי טעמא[5] כי ברוב חכמה רב כעס אמר ר' אסי אין נזקקין לאלהי ישראל חוץ[7] מקונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני ונודע שלא גנבה ושלא הכתו ההיא דאתאי לקמיה דרב אסי אמר לה במאי נדרת באלהי ישראל אמר לה אי נדרת במוהי שהיא כינוי בעלמא מזדקיקנא לך השתא דלא נדרת במוהי אלא באלהי ישראל לא מזדקיקנא לך רב כהנא איקלע לבי רב יוסף אמר ליה לטעום מר מידי אמר ליה לא מרי כולא לא טעימנא ליה אמר ליה לא מרי כולא לא טעימת ליה הניחא לרב כהנא דאמר לא מרי כולא אלא לרב יוסף אמאי אמר לא מרי כולא הכי הוא דקאמר ליה לא מרי כולא הוא דקאמרת הלכך לא טעימת ליה אמר רבא א"ר נחמן[8] הלכתא פותחין בחרטה ונזקקין לאלהי ישראל[9] משתבח ליה רבא לרב נחמן ברב סחורה דאדם גדול הוא אמר לו כשיבא לידך הביאהו לידי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה נדרת אדעתא דהכי א"ל אין אדעתא דהכי אין כמה זימנין איקפד רב נחמן א"ל זיל לקילעך נפק רב סחורה ופתח פיתחא לנפשיה[7] רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם והשתא דאיקפד ר"נ אדעתא דהכי לא נדרי ושרא לנפשיה ר"ש ברבי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמייהו דרבנן אמרי ליה נדרת אדעתא דהכי אמר אין אדעתא דהכי אין כמה זימנין והוו

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה ח ר סמג לאוין רמח טוש"ע סימן רכח סעיף ג וסימן רל סעיף ג:

תוספות

אין נזקקין לאלהי ישראל. דכיון שנשבע בשם שמים אין מזקקים לו: חוץ מקונם אשתי נהנית לי שגנבה את כיסי ושהכתה את בני ונודע שלא הכה. ורי"ל ור"ג ונודע לו שלא הכתה דאם כן אפי' סתרה נמי לא בעי דאמר כשם שנדרי שגגות מותרים כך שבועות שגגות מותרות אבל הכי גרסינן חוץ מקונם אשתי נהנית לי יתו לא ומיירי שהוא אמת שגנבה כיסו ושהכתה את בנו דהשתא בעי התרת חכם וקאמר דאפי' נשבע באלהי ישראל מזקקין להתירו משום שלוס בית: לעושיה. להקב"ה ומפארת לו מן האדם שבני אדם מקלסים אותו: **והשתא דאיקפד רב נחמן אדעתא דהכי וכו'.** פי' משום דליכא תפארת מן האדם אבל תפארת לעושיה שמא הוה כגון שנדר לקייים דבר מצוה: **ושרא לנפשיה.** פי' שע"י פתח זה נתחרט ויסר לו נדרו וא"ת אמאי לא התיר לו רב נחמן מעיקרא ע"י חרטה דהא רב נחמן גופיה אמר לעיל הלכה פותחין בחרטה וי"ל דהיינו דוקא כשמתחרט מן הנדר מעיקרא אבל כשאינו מתחרט אלא מכאן ולהבא לא ילכך לא הלה להתירו עד שאמר אדעתא דהכי נדרת:

פירוש הרא"ש

אין נזקקין לאלהי ישראל. כיון שהתליף פניו להזכיר השם: חוץ מקונם אשתי נהנית לי. כדי להטיל שלוס בין איש לאשתו נזקקין ולא גרסינן שגנבה כיסי והכתה בני ונודע שלא גנבה ולא הכתה דהוא לאו נדר כדי לא יעבור: **אי נדרת במוהי.** אלי נדרת לאו דוקא ומוהי הוא כנוי לשבועה וקרי לשבועה נדר כדתנן נמי לעיל נדר במוהי: **אמר ליה לא מרא כולא לא שעימנא לך [ס"א לך].** כלומר לא אוכל עתה וכן הוא נשבע במרי כולא דלא שעימנא לך: **רב יוסף אמאי אמר לא מרי כולא.** מה הוכרח ליישבע שלא יאכל עתה: **אמר ליה לא קאמרת לא שעימתא לי.** אלא דלא פתח ליה בחרטה אלא אם כן אמרת לא שעימתא לי: **אמר רבא אמר רב נחמן הלכתא פותחין בחרטה ונזקקין לאלהי ישראל.** אפילו בנדר בין בשבועה ונזקקין נמי לכתחלה לאלהי ישראל ולא שנא נקט חפצא בידיה או לא נקיט חפצא ואפילו כי נקיט חפצא נזקקין דלא חמיר נקט חפצא אלא לענין שבועת הדיינין לאיומי עליה אבל עיקר שבועה בשם או בכנוי הוא ואע"ג דאמר גאון מאן דאשתבע בספר תורה או בעשרת הדברות אין לו הפרה עולמית ליתא למילתא כלל הדין הוא דינא דגמרא דאפילו לשבועות נזקקים ופותחים בחרטה ואין צריך לומר לנדרים. אבל רביעו אבי גאון ז"ל החמיר בנדרים שלא לפתוח בחרטה ואמר דאמן השתא אי עבדינן קרוב לדבר אסי עבדינן דאמר [לעיל כא:] אין חכם מחיר אלא כעין ארבעה נדרים כלומר בפתח אבל בחרטה לא והחמיר עוד בשבועות ואמר דלא מזדקקינן בהו כלל אלא כד מתרמיא מילתא דאית בה תקנתא או מצוה כגון עשיית שלוס בין אדם לאשתו וכגון שלמא דצורא דכנישתא וכדומין נאלו מזדקקינן במילי דמוכחן וברירן קרוב לדבר אסי אבל פתח כי ההוא דאתא לקמיה דרב כ"ר ר"ח וכדר"ש ב"ר יוסי וכדביתהו דאבייי וכי ההוא דאתא לקמיה דר"א וכיוצא בה לא עבדינן. אבל הרב הגשיא אל ברגלוני ז"ל כתב בשם מר יהודאי גאון ז"ל שהחמיר עוד בנדרים והשוה אותן לשבועות שלא להתיר אותם אפי' בפתח אלא לדבר מצוה שמעון בין בנדר בין בשבועה עד כאן דברי הרב הגשיא ז"ל: **נדרים אדעתא דהכי.** הלי דלא פתח ליה בחרטה אע"פ דרב נחמן גופיה פסיק הלכתא דפותחים בחרטה לפי שרב נחמן היה מכיר בדרב ספרא דלא אתא לקמיה אלא כדי שימצא לו פתח שהיה ממחיר על עצמו שלא להיות ניתר בחרטה. וי"מ שאותו נדר היה כעין דבר מצוה כגון שנדר להתענות זמן ידוע והתענה מקצת אותו זמן ואילו לא עברינן ירדנא. עדיין לא עברנו את הירדן כשאירע אותו מעשה ולא הויון בתחום ש"י: **כגוכה אפו.** שיש לו חרון: **אין אלהים כל מזומותיו.** במחשבותיו אין שכינה חשובה כנגדו: **יפרוש אולם.** שמשתטה: **רב פפא.** שפשעיו מרובים: **מפני שטרכה של ארץ ישראל הוא.** שכתוב בו ערך חלק של כל שבט ושבט ולא סגיא בלאו הכי. ולפי שבעטו וחטאו נוסף להם רוב חכמה שאר הספרים להטריחן יותר: **אין נזקקין.** להתיר לו נדרו לפי שנדר חמור הוא: **חוץ מקונם אשתי נהנים לי.** שאפילו נדר באלהי ישראל שאין אשתי נהנית לי מזקקין להתיר לו לפי שאמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים בידיים לעשות שלוס בין איש לאשתו[12] לא כ"ש האי כ[13] נדר אי נדר באלהי ישראל שהוא לשון נדר: **לא מרי כולא.** שהוא נשבע באדון העולם לא אוכל. א"ל רב יוסף לא מרי כולא לא טעימת ליה הכי קאמרת רב יוסף לא מרי כולא קאמרת נדולי לא טעימת ליה שאסור להתיר לך דהיינו כמי שנשבע באלהי ישראל:

חסר הנה והעתקתיו מפירוש רבינו גרשום

הניחא לרב כהנא. לפי שהיה מסרב בו רב יוסף נדר הכי אלא רב יוסף אמאי קאמר נמי לא מרי כולא: [ה"ק **לא מרי כולא קאמרת**]. בתמיה קא"ל רב יוסף כלומר: **איקפד רב נחמן.** שלא היה יכול לומר לו דבר שהוא פתח לחרטה: **אמר ליה זיל לקילעך.** לביתך הואיל ואיני יודע לפתוח לך: **כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם.** שיהא דבר מקובל נמי בעיני הבריות הוי תפארת לעושיה והואיל דאיקפד רב נחמן שאין מתקבל עליו שנדרו חמור כ"כ שאינו יכול למצוא לו פתח אדעתא דהכי והכי לא נדרי: והוו

מסורת הש"ס

א) [גי' ע"י רב נחמן אמר], **ב)** [עיין תוס' מגילה כא.], **ג)** [לקמן כה:], **ד)** [אמנם פ"ב משנה ג [תמיד כח. ע"ש], **ה)** [לקמן סו:], **ו)** [במדבר לו], **ז)** [תגיגה י.], **ח)** [דף כב:], **ט)** [דף י.], יעב"ץ ל"ל, **י)** [דף י.], **כ)** [ל"ל דרב הונא וכ"ל ברא"ם בספקיו], **ל)** [לעיל כא:], **מ)** [ל"ל: כ"ש בדבי כאן], **נ)** [לקמן כב.], **ס)** [לעיל כא:], **ע)** [ל"ל סחורה],

תורה אור השלם

1. רָשָׁע בְּגֹבַהּ אַפּוֹ בַּל יִדְרֹשׁ אֵין אֱלֹהִים כָּל מְזִמּוֹתָיו: תהלים י ד
2. אַל תֵּבֵהֵל בְּרוּחֲךָ לִכְעוֹס כִּי כַעַס בְּחֵיק כְּסִילִים יָנוּחַ: קהלת ז ט
3. כָּל עָרוּם יַעֲשֶׂה בְּדָעַת וּכְסִיל יִפְרֹשׂ אִוֶּלֶת: משלי יג טז
4. אִישׁ אַף יְגָרֶה מָדוֹן וּבַעַל חֵמָה רַב פָּשַׁע: משלי כט כב
5. כִּי בְּרֹב חָכְמָה רָב כָּעַס וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב: קהלת א יח

הגהות הב"ח

(א) גמ' וספר יהושע בלבד מפני שערכה: **(ב)** רש"י ד"ה חוץ מקונם וכו' כ"ש האי נדר הס"ד ואח"כ מ"ש במאי נדרת באלהי ישראל והוי בלשון נדר:

גליון הש"ס

גמ' משתבח ליה רבא לר"נ. כעין זה ברכות לח ע"א וש"נ:

מוסף רש"י

אין נזקקין לאלהי ישראל. אין מזקקין ב"ד להתיר מי שנדר באלהי ישראל, אלא אם כן היה נדרי שגגות והיה נדר שבין איש לאשתו, דהתם ולאי מזקקין דנדול שלוס שבין איש לאשתו, שהרי אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים להטיל שלוס בין איש לאשתו (ראמ"ה בשמו). **פותחין בחרטה.** צריך לחכם למצוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר לדעת כן לא נדרתי ואילו הייתי יודע שכן הוא לא הייתי נודר, ומצא נדר נעקר מאליו (ערובין סד ע"ש ותוד"ה פותחין). כך מהני תלת לעיל אלא פתחין (ראמ"ה בשמו). **איקפד רב נחמן.** ואע"ג דרב נחמן סבירא ליה דפותחין בחרטה, שמא הכיר מתוך דברי רב ספרא (לפנינו רב סחורה) דסבירא ליה אין פותחין בחרטה (שם).

ואילו היה מתחרט על עיקר הנדר יאבד שכר תעניותיו שהתענה אם היה תוהא על הראשונות לפיכך לא היה מתחרט: ט) **ויל לקילעך.** לכניסת ביתך וכדאמרינן[1] אקילעא דבי ריש גלותא: **פתח פיתחא לנפשיה.** לא שיתיר רב סחורה לעצמו דהא ק"ל [מגיגה י.] לא יחל דברו[2] הוא אינו מיחל אלא שמצא פתח שהיה יכול להיות ניתר בו: **כל שהיא ספארה לעושיה.** שהיא מצד עצמה משונאת עד שהיא תפארת לאדם העושה אותה ותפארת לו מן האדם שהכל מקלסין אותו בה. והא דתנא רב נחמן כלומר לא נדרתי על דעת שיכעוס רב נחמן שלא תהא דרך יפה שאכעיס אותו וכי האי גוונא לא מיקרי נולד דשכיח דלירתא גברא רבה כרב נחמן על מי שנדר נדר חזק כל כך אדעתא דכל הני מילי[3]: **על דעתא דמצטערי רבנן.** והאי לאו נולד הוא דשכיח: **ומי שרי הכי.** כלומר מי שרי לפתוח פתח שהנדר מוכיח הסך מאותו פתח שהרי כל עיקר הנדר לא היה אלא שאם תעבור על דעתו תאסר בהנאתו: **אין והתניא מעשה באחד.** אלמא אפילו כי האי גוונא פתחינן. וא"ת ומאי מתמהינן מעיקרא ומי שרי הכי ומה בין זו לנדרי זרוזין דמתני' אדרבה היה לו לומר שהנדר מותר מאליו כהנך דמתניתין י"ל דלא דמי לנדרי זרוזין דמתני' אין פיו ולבו שוין של מוכר ולא של לוקח שוין שלעולם לא היה דעתו של מוכר שלא יפחות מן הסלע ולא דעתו של לוקח שלא יוסיף על שקל ומש"ה שרו אבל זה דעתו היה להדירה אם תעבור על תנאו ודעתו וכי האי גוונא לאו נדרי זרוזין מיקרו אלא דאיכא פתח שאילו היה יודע שתעבור על דעתו לא היה מדירה ובמתניתין נמי הא כתיבנא לעיל (כא. ד"ה גרסינן) שאם היו מוכר ולוקח מעמידין דבריהם חייל נדרייהו וכדמוכח בירושל' אלא דאפשר שאף במעמידין פותחין פתח לומר אילו היית יודע שהלוקח לא יתן בו סלע כלום היית נודר אם אמר לאו מתירין אותו וכדפתחינן הכא. וא"ת ומאי שנא מהרוצה שיאכל תבירו אצלו ומדירו דא"כ אליעזר בן יעקב[4] דנדרי זרוזין הוו והא התם פיו ולבו שוין שרוצה שיאכל עמו תבירו ואפי' הכי אמרינן דנדרי זרוזין הוו ושרו ממילא י"ל דלא דמי דאילו התם הענין מוכיח מתוכו שאינו אלא זרוז שאין באכילת תבירו אצלו קפידא כל כך שבשביל זה ידירנו מנכסיו בדוקא אבל בהאי עובדא דדניתהו דאכיי דאיכא קפידא טפי לאביי כי מנסבא לה דניתהו לקריבה ודאי איכא למימר דבדוקא הדירה ואלו לזרוז בעלמא ומש"ה פשיטא לן דנריך פתח ואין הנדר בטל מאליו אדרבה מתמהינן היכי שרינן ליה בהאי פתחא: **והיתר נדרים** ביחיד מומחה או בשלשה הדיוטות במקום שאין מומחה וכדאמרינן בהדיא בנכורות בפרק כל פסולי המוקדשין (דף לו:) אמר רבי חייא בר אבין אמר רב עמרם שלשה מתירין את הנכור במקום שאין מומחה שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם ואמרינן התם שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם לאפוקי מדרבי יהודה דאמר היתר נדרים בשלשה והוא שיהא אחד מהם חכם במקום שאין חכם חכם כגון מאן אמר רב נחמן כגון אנא פירוש האי אחד מהן חכם דבעי ר' יהודה כלומר שיהא אחד משלשתן חכם כגון מאן ליהוי אמר רב נחמן כגון אנא כלומר דבעי רבי יהודה שיהא אחד מהם גמיר וסביר כגון אנא דגמירנא וסבירנא ואמרינן תו התם ר' יהודה אומר אחד מהן חכם מכלל דהנך כל דהו אמר רבינא דמסברי להו וסברי כלומר חד מינייהו בעינן שיהא גמיר וסביר אבל תרי אע"ג דלא גמירי כיון דכי מסברי להו סברי ומשמע ודאי דחכם דשרי יחידי לר' יהודה דוקא בסמוך דאי בגמיר וסביר בלחוד כרב נחמן סגי א"כ היכי בעי בתלתא שיהא חד מינייהו גמיר וסביר והא מאן דגמיר וסביר בלחודיה שרי נדרא ומה לו להצטרף עם השנים ומאי קאמר אחד מהן חכם במקום שאין חכם דאי בגמיר וסביר סגי בכל מקום שהוא הרי יש בו חכם אלא ודאי ה"ק אחד מהן חכם דהיינו גמיר וסביר במקום שאין חכם דהיינו סמוך כי איתיה לסמוך לחודיה שרי נדרא. וכיון דלר' יהודה בעי' סמוך ביחידי לרבנן נמי דמדרבי יהודה נשמע לרבנן דבהאי לא פליגי והכי נמי משמע לן בסוף פ' נערה המאורסה (לקמן עח:) דאמרינן מועדי ה' לריכין מומחה פרשת נדרים אין לריך מומחה אלא אפי' ב"ד הדיוטות והא פרשת נדרים דאמר[5] אמר רב חסדא ואיתימא ר' יוחנן ביחיד מומחה ומשמע דיחיד מומחה דהפרת נדרים דומיא דמומחין דמועדי ה' מה התם בעינן סמוך ה"נ בעינן סמוך והו דעת הרמב"ן ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ' ו' מהל' שבועות (הל' ה) דחכם מובהק מתיר את הנדרים דלא בעינן סמוך משמע דמפרש הרב ז"ל דהא דאמרי' התם במקום שאין חכם לאו קיומא דמלתא דר' יהודה היא אלא אדרבנן קאי דאמרי שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דאלמא חכם לחודיה מתיר ומהדרינן כעין אמר מר במקום שאין חכם חכם כגון מאן כלומר כגון מאן מתיר ביחידי ואמר רב נחמן כגון אנא כלומר דגמיר וסביר אלמא כל היכא דגמיר וסביר איהו לחודיה שרי נדרא ואע"פ שאינו סמוך וכבר כתבתי זה בפ"ק (דף ח: ד"ה ושמעא) ועוד אכתוב בזה בפרק נערה [לקמן עח:] בס"ד. ושלשה הדיוטות דשרו נדרא כל מסברי להו וסברי סגי דקיי"ל כרבנן דלא בעו שיהא אחד מהן חכם ומיהו מסברי להו לסברו דג' לרבנן כשנים לרבי יהודה. ומסתברא דהא דאמרינן שלשה מתירין את הנדר במקום שאין חכם דמשמע הא במקום שיש חכם אין מתירין משום כבודו של חכם הוא דאיתמר ולכתחלה הוא דלא אבל בדיעבד אשתרי ליה נדרא: פסקא **אף הרוצה להדיר את חבירו.** שאוסר כל נכסיו על חבירו אם אינו אוכל עמו יאמר כל נדר שאני עתיד לידור. מפרש בגמרא: **גמ' כיון דאמר כל נדר וכו' לא שמע ליה ולא אתי לגביה למיכל בהדיה.** לפי שכבר יודע המזומן שאין נדר חל עליו שכבר בטלו המזמן. ובדין הוא דהוה מצי לשנויי דאמר בהאי כדי שלא ישמע המודר אלא דאכתי לא אתיא ליה מתניתין שפיר דכיון דקתני אף הרוצה משמע דהא נמי משום נדרי זרוזין מותר ולאו משום תנאי שהתנה וא"כ מאי אף ועוד דאי בכי האי גוונא עסקינן היכי תני ובלבד שיהא זכור [בשעת נדרו] פשיטא שהוא זכור שהרי בשעת הנדר הוא מתנה:

הכי

והוו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא [6] (ל"א אדעתא דהכי אין כמה זימנין והוו מצטערי רבנן משימשא לטולא ומטולא לשימשא) אמר ליה בטנית בריה דאבא שאול בן בטנית מי נדרת אדעתא דמצערי רבנן מטולא לשימשא ומשימשא לטולא אמר לא ושריוה ר' ישמעאל בר ר' יוסי הוה ליה נדרא למישרא אתא לקמייהו דרבנן אמרו ליה נדרת אדעתא דהכי אמר להו אין נדרתא אדעתא דהכי אמר להו אין כמה זימנין כיון דחזא ההוא קצרא דמצטערי רבנן מחייה באוכלא דקצרי אמר אדעתא דמחי לי קצרא לא נדרי [7] ושריה לנפשיה א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא האי נולד הוא דלא מסיק אדעתיה דמחי ליה קצרא ותנינא [8] אין פותחין לו בנולד א"ל [9] האי לאו נולד הוא דשכיחי אפיקורי דמצערי רבנן [10] דביתהו דאביי הוה לה ההיא ברתא הוא אמר לקריבאי היא אמרה לקריבה אמר לה תיתסרא הנאתי עלך אי עברת אדעתאי ומינסבת לה לקריבך אזלת ועברת על דעתיה ואינסבא לקריבה אתא לקמיה דרב יוסף אמר ליה אילו הוה ידעת דעברת על דעתך ומנסבא לה לקריבה מי אדרתה אמר לא ושרייה רב יוסף ומי שרי כי האי גוונא [11] אין והתניא מעשה באדם אחד שהדיר את אשתו מלעלות לרגל ועברה על דעתו ועלתה לרגל ובא לפני רבי יוסי אמר לו ואילו היית יודע שעוברת על דעתך ועולה לרגל כלום הדרתה אמר לו לא והתירו רבי יוסי: **מתני'** [12] ר"א בן יעקב אומר אף הרוצה להדיר את חבירו שיאכל אצלו יאמר [6] לו כל נדר שאני עתיד לידור הוא בטל ובלבד שיהא זכור בשעת הנדר: **גמ'** וכיון דאמר כל נדר שאני עתיד לידור יהא בטל לא שמע ליה ולא אתי בהדיה

חסורי

מסורת הש"ס

[1] [כל זה ליתא בהרא"ש בפסקיו פ"ט סי' א] אין כאן מקומו וא"ל לקמן קודם מין דחזא ההוא קצרא ל"ל והוו מצטערי רבנן וכו', [2] [עי' תוס' ב"ב עד. ד"ה ועכשיו], [3] לקמן סד., [4] ברכות נו. קדושין מה:, [5] [שיך עוד לדף כב:], [6] [מו"ק כד:], [7] [במדבר ל:], [8] [ע"כ שייך לדף כב:], [9] [להלן במשנה], [10] [במדבר ל:],

הגהות הב"ח

(א) בבשנה יאמר כל נדר כל"ל ומינת לו נמחק:

מוסף רש"י

אין פותחין לו בנולד. בדבר שלא היה בעולם בשעת נדרו עדיין ועתידין לבוא לעולם לאחר שנדר (לקמן סד.).

עין משפט נר מצוה

יב א מיי' פ"ו מהל' שבועות הלכה יב ומקצתן כדאמרי' בהגהל בתרא (ב"ק קיט:) קצרא שמיה וקצרא שקיל ליה: אין פותחין בנולד. דמאחר שאינו מצוי דלא מסיק אדעתיה שיאכל דבר זה לא הוה חרטה לעקור הנדר מעיקרו: שכיחי אפיקורי דמצערי רבנן. מצערי ת"ח אחרים כי האי עובדא: ומי שרי. הדיין לעצות פתח מגוף הנדר ולא לפתוח ממקום אחר: ועלתה לרגל. שהיו מתקבצים לשמוע הדרשה ולפי הנשים היו נוהגות מנוה לבוא שמה ונלאות בכבודה של תורה: לא שמע ליה ולא אתא בהדיה. כיון שיודע שבטל נדרו:

יג ג טוש"ע שם סעיף ז:

יד ד מיי' פ"ג מהלכות נדרים הל"ד סמג לאוין רמא טוש"ע יו"ד סימן רכח סעיף יב:

טו ה מיי' פ"ב מהלכות שבועות הל"ט סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן ריא סעיף ה:

פירוש הרא"ש

קצרא. מכבש בגדיש ומקצתן כדאמרי' בהגהל בתרא (ב"ק קיט:) קצרא שמיה וקצרא שקיל ליה: אין פותחין בנולד. דמאחר שאינו מצוי דלא מסיק אדעתיה שיאכל דבר זה לא הוה חרטה לעקור הנדר מעיקרו: שכיחי אפיקורי דמצערי רבנן. מצערי ת"ח אחרים כי האי עובדא: ומי שרי. הדיין לעצות פתח מגוף הנדר ולא לפתוח ממקום אחר: ועלתה לרגל. שהיו מתקבצים לשמוע הדרשה ולפי הנשים היו נוהגות מנוה לבוא שמה ונלאות בכבודה של תורה: לא שמע ליה ולא אתא בהדיה. כיון שיודע שבטל נדרו: